IŻ-ŻWIEĠ FL-ISKRITTURA (2)

Fr Paul Sciberras

Premessa

Għall-Poplu Lhudi, il-Profeti huma dawk li jikkummentaw u jfissru l-Kotba tal-Liġi, it-Toràh, l-ewwel ħames kotba tal-Iskrittura, meqjusa miktubin minn Mosè. Wara li rajna x'jgħid il-Ġenesi dwar il-ħolqien tal-bniedem, min hu l-bniedem, l-*adàm*, għal Alla nnifsu, u kif ried lill-bniedem Alla, issa nisimgħu kif fehmu dan id-diskors il-Profeti. Lill-Profeti kienu jqisuhom bħala dawk li tant għandhom lil Alla f'qalbhom u fihom, li setgħu jitkellmu f'ismu. It-tielet blokk tal-Iskrittura Lhudija huma l-Kitbiet. Minnhom nagħżlu biss il-Ktieb tal-Għanja tal-Għanjiet għal dak li għandu xi jgħid dwar l-imħabba bejn il-koppja.

Il-Profeti

L-ewwel wieħed mill-Profeti li jippreżenta l-Patt bejn Alla u l-Poplu tiegħu f'termini ta' żwieġ huwa l-profeta **Hosegħa**, bidwi li kien jgħix fis-Saltna ta' Fuq, is-Saltna ta' Iżrael, fis-seklu tmienja q.K. Kien raġel li għex it-*traġedja* fiż-żwieġ tiegħu stess: il-mara tiegħu, Gomèr, bint Diblàjm, tittradih u tagħtiha għall-prostituzzjoni. Hosegħa jirrifletti fuq l-esperjenza qarsa u traġika taż-żwieġ tiegħu, u mdawwal mill-Ispirtu ta' Alla, jagħraf fiż-żwieġ tiegħu - żwieġ tradut, mhux xi żwieġ ideali – il-valur sagramentali (sinjal sagru li jidher u jfisser realtà traxxendenti, ħafna 'l fuq minnu bħala bniedem): anke Alla, għarus ta' Iżrael, kien abbandunat u tradut mill-għarusa tiegħu, Iżrael, meta hi tipprostitwixxi ruħha mal-Bagħlim, l-idoli foloz. Ninnutaw mill-ewwel li l-immaġni mhix ta' raġel u martu imma ta' għarus u għarusa: jiġifieri meta t-tnejn qegħdin fil-mument li jagħtu l-kunsens lil xulxin; meta r-raġel jagħti lilu nnifsu lill-għarusa tiegħu, u hi lilu. Imma Alla ma jiddivorzjax minn Iżrael, anzi jfittixha, jirbaħha lura, jaħfrilha, jerġa' jħabbibha miegħu u jilqagħha lura għandu. "[15] Jgħid il-Mulej :[16] 'Għalhekk, araw, jiena se niġbidha, neħodha fid-deżert u lil qalbha nkellem ... [21] Għal dejjem ngħarrsek miegħi, ngħarrsek miegħi fis-sewwa u l-ħaqq, fl-imħabba u l-ħniena, [22] b'rabta fidila jiena ngħarrsek miegħi, u int tagħraf lill-Mulej" (Hos 2, 15-22).

Il-verb użat fit-test oriġinali Lhudi għal "ngħarrsek", *erastìk li l*^{e}*'olam*, jintuża biss għal meta raġel jitgħarras tfajla verġni. Minkejja kull tradiment, Alla jeħodha lura miegħu, jagħmel l-att taż-żwieġ magħha: "int tagħraf lill-Mulej – *jadà't et Adonàj*", mhux azzjoni tal-għarusa li għandha x'jaqsam ma' għarfien intellettwali, imma huwa l-verb tal-att taż-żwieġ, bħalma Adam jagħraf lil martu Eva u jkollhom lil Kajin u mbagħad lil Abel (Ġen 4, 1-2). Alla jrid jingħaqad u jsir ħaġa waħda magħha; imħabbtu trid tħollha u tagħmilha ħaġa waħda miegħu.

Hosegħa jirrifletti fuq l-imħabba kważi mġenna ta' Alla għall-bniedem; jagħraf li ż-żwieġ tiegħu ma' Gomèr huwa 'sagrament' (sinjal sagru li jidher u jfisser realtà traxxendenti), jiġifieri sinjal ta' din l-imħabba, u jifhem li, hekk kif Alla ma

jiddivorzja qatt lilu nnifsu mill-bniedem, minkejja kull prostituzzjoni tiegħu, minkejja kull tradiment tiegħu, anke hu ma għandux jiddivorzja lil Gomèr. Anzi: b'mentalità Biblika, jerġa' jaqra mill-ġdid is-sitwazzjoni tiegħu bħala vokazzjoni speċifika divina: "Erġa' mur, u ħobb il-mara, maħbuba minn żewġha, li ħallietu biex tingħaqad ma' rġiel oħra; l-istess kif il-Mulej iħobb 'l ulied Iżrael, għalkemm huma jduru lejn allat oħra" (Hos 3, 1).

Huwa atteġġjament li ma jiftiehemx mill-mentalità ta' llum: fedeltà għal dejjem, anke meta hemm prostituzzjoni tal-partijiet, anke meta dan telaq, għandu familja oħra, għandu ulied mir-relazzjoni l-oħra. Alla hekk jimxi ma' kull wieħed minna. Il-miżżewġin isiru huma stess mudell, ikona, xbiha ta' dan Alla li jibqa' jistenna, imma ma jiddivorzja qatt. Ma jibqax imbagħad Kristjani li ma jifhmux il-pożizzjoni tal-Knisja, għax hija l-pożizzjoni ta' Alla, kontra d-divorzju, ikun x'ikun il-każ. Ma jibqax Kristjani li ma jifhmux il-pożizzjoni ta' Alla li minkejja kollox, jibqa' ma jinfiridx minn magħna, minkejja li aħna nitilquh: il-koppja ikona ta' Alla nnifsu.

Ġeremija: iqiegħed ir-realtà kurrenti ta' Iżrael f'dak li għandu x'jaqsam maż-żwieġ, jiġifieri bil-possibiltà tad-divorzju, f'kuntrast mar-relazzjoni ta' Alla ma' Iżrael (Ġer 3, 1-13). "[11] U l-Mulej qalli: 'Iżrael, ta' rasha iebsa, ġusta aktar minn Ġuda l-infidila! [12] Mur u xandar dan il-kliem lejn it-tramuntana u għid: 'Erġa' lura, ja Iżrael ta' rasha iebsa, oraklu tal-Mulej. Ma nħarisx aktar b'wiċċ imqarras lejk, għax jien ħanin, oraklu tal-Mulej. Ma nżommx il-korla għal dejjem. [13] Agħraf biss ħżunitek, għax int qomt kontra l-Mulej, Alla tiegħek, xerridt imħabbtek mal-barranin taħt kull siġra tħaddar, u minn kliemi ma ridtx tisma'! Oraklu tal-Mulej'"

Eżekjel: jiċċelebra l-imħabba divina f'allegorija ta' passjoni (Eżk 16, 23). Jisħaq fuq il-patt ta' alleanza ta' Alla, u bħall-avventura ta' mħabba bejn Alla u l-Poplu tiegħu, hemm bżonn issir eżempju u regola għall-esperjenzi matrimonjali kollha: "U hekk inneħħi l-faħx mill-pajjiż u n-nisa kollha jieħdu t-tagħlima u ma jkomplux bil-ħażen faħxi tagħhom" (Eżk 23, 48).

Iżaija: jippreżenta lil Alla mitluf bl-imħabba għall-bnedmin, li jinfexx f'dikjarazzjoni qawwija ħafna ta' mħabba għalihom f'62, 1-5. Jitkellem fuq Iżrael bi kliem ta' maħbub għall-maħbuba tiegħu: "Lilek għad isejħulek: 'Għaxqti fiha' … għax l-għaxqa tal-Mulej fik'" (v.4) (bil-kelma "għaxqa", Iżaija jifhem dak li l-maħbubin jgħidu lil xulxin: għażiża tiegħi; teżor; maħbuba tiegħi); ifissidha b'tant tenerezza (ngħidu aħna, kif jagħmel fil-v.4). Il-bniedem huwa l-għaxqa ta' Alla: "bħalma l-għarus jitgħaxxaq b'għarustu, hekk jitgħaxxaq bik Alla tiegħek" (v.5). Din it-telfa ta' mħabba juriha iktar u iktar għall-koppja miżżewġa li hija x-xbiha u l-ikona tiegħu.

Imma Iżaija jgħid ukoll: "[7]

Għal ftit jien tlaqtek; imma bi mħabba bla qies jien nerġa' niġbrok. [8] Fis-saħna tal-korla ħbejt wiċċi għal ftit minnek; bi mħabba ta' dejjem inħenn għalik, jgħid il-Mulej, il-Feddej tiegħek" (Iż 54, 5-10). Qatt ma jitlaq lill-maħbuba tiegħu, minkejja kollox. Il-verġinità tagħha jerġa' jagħtihielha lura (62, 5), u t-trasfigurazzjoni tagħha sseħħ bl-imħabba kostanti ta' Alla (62, 2). Hekk ukoll il-miżżewġin huma msejħin għal imħabba li ma tinħallx, għall-maħfra totali u reċiproka, biex jiġġeddu l-ħin kollu fi mħabba dejjem friska u kreattività kostanti.

Malakija: iż-żewġ għarajjes jiffurmaw "ħolqien wieħed mogħni b'ġisem u spirtu", kemm il-mara u kemm ir-raġel. Allura Alla jista' jispjega: "[13] Terġa' dan ukoll tagħmlu: intom tiksu l-artal tal-Mulej bid-dmugħ u bil-biki u bit-tnehid, għax m'għadux aktar jagħti wiċċ lill-offerta tagħkom u jilqagħha bil-qalb minn idejkom. [14] U intom tgħidu: 'Għaliex?' Għax bejnek u bejn il-mara ta' żgħożitek hemm xhud il-Mulej; u int qarraqt biha, għad li hi s-sieħba tiegħek u l-mara li magħha ntrabatt. [15] U ma għamilhiex l-istess Alla, li jkollha ġisem u ruħ? U xi jrid dan il-wieħed? Nisel skont Alla! Ħarsu rwieħkom, mela, u qisu li ħadd ma jqarraq bil-mara ta' żgħożitu. [16] 'Għax jiena d-divorzju nobogħdu?' jgħid il-Mulej, Alla ta' Iżrael, 'u lil min jiksi lbiesu bil-ħażen?' jgħid il-Mulej tal-eżerċti.' Mela ħarsu rwieħkom, u tkunux qarrieqa?" (Mal 2, 13-16). Jekk iż-żewġ miżżewġin jinfirdu, jiksru n-nifs tal-ħajja, ir-*ruàħ* ta' Alla fihom, l-ispirtu tiegħu, li hu nefaħ fil-bniedem meta ħalqu (Ġen 2, 7). L-ewwel motivazzjoni tad-divorzju hija għalhekk ontoloġika (tmiss in-natura stess taż-żwieġ): id-divorzju infatti jikser l-essenza l-aktar profonda tal-bniedem, għax l-*adàm* huwa minnu nnifsu koppja, mara u raġel, u min jifred il-koppja jxejjen l-*adàm*. It-tieni motivazzjoni hija soterjoloġika, jiġifieri għandha x'taqsam mas-salvazzjoni u mal-ħelsien li ġab Alla lill-bniedem. Bejn ir-raġel u l-mara hemm marbut patt, *berît* (Mal 2, 14), fuq il-mudell tal-patt li Alla għamel mal-poplu tiegħu, patt etern għax Alla hu Alla fidil (Dt 7, 9). Ta' din l-alleanza ta' żwieġ, il-Mulej innifsu huwa xhud ("Għax bejnek u bejn il-mara ta' żgħożitek hemm xhud il-Mulej; u int qarraqt biha, għad li hi s-sieħba tiegħek u l-mara li magħha ntrabatt" - Mal 2, 14), garanti, *sponsor*, letteralment: "dak li jwieġeb" (*'er*).

Fit-tielet parti tal-Iskrittura Lhudija, insibu l-Ktieb tal-Għanja tal-Għanjiet, ktieb li hu maħsub li jinqara anke b'mod uman ħafna; m'hemmx għalfejn nispiritwalizzawh u nieħdu biss is-sens spiritwali tiegħu. Biss biss irridu ninnutaw li Alla ma jissemma qatt fih.

L-Għanja tal-Għanjiet

Il-qofol ta' dak li tgħid l-Iskrittura fuq iż-żwieġ fit-Testment il-Qadim jintlaħaq fl-Għanja tal-Għanjiet. Miktub fil-perjodu ta' wara l-Eżilju, hija l-istorja intensa ta' mħabba bejn

Xulammìt, is-Sulammita (Għ 7, 1) u Xlómo, Salamun (Għ 3, 7.11). Iż-żewġ ismijiet ġejjin mill-kelma *xalòm*, il-paċi Biblika, li hi l-essenza nnifisha ta' Alla, li ismu huwa Adonàj-Xalòm, Sid il-Paċi (Mħ 6, 24).

Il-Ktieb jgħanni l-imħabba fl-evoluzzjoni kollha tagħha, fil-ferħat tagħha u fl-ansjetajiet tagħha, fix-xewqat tagħha u fil-passjoni tagħha, fil-kalma u fit-tħeġġiġ tagħha. Tibda l-għarusa b'appell imqanqal lill-imħabba: "Busni bil-bewsiet ta' fommok" (Għ 1, 2). Wara jiġu dwetti appassjonati li fihom il-maħbubin jesprimu t-tixniq tagħhom għal xulxin (Għ 1, 4; 2, 10-14; 7, 12-13; 8, 1-2 ...) u li fihom il-ġmiel fiżiku u senswali huwa kantat kważi b'mod plastiku u b'serenità mgħaġġba (Għ 1, 12-14; 4, 1-7; 4, 10 - 5, 1; 5, 10-16; 7, 2-6 ...). Insibu rrakkuntata l-imħabba mġenna tat-tnejn (Għ 2, 5; 4, 9; 8, 8; 6, 12 ...), u d-diqa li taqbadhom mal-firda minn xulxin (Għ 3, 1-3; 5, 1-6). Fl-aħħar jiġi ċċelebrat iż-żwieġ (Għ 3, 11; 6, 8-9), bil-formula ta' patt tal-alleanza tipiku: "Il-maħbub tiegħi hu tiegħi, u jien tiegħu" (Għ 2, 16; 6, 3; 7, 11), bħalma fil-Patt Alla jgħid: "Jiena nkun Alla tagħkom u intom tkunu l-Poplu tiegħi" (Es 6, 7; Lev 26, 12). Din l-imħabba hi tant totali, tant esklussiva, tant definittiva, daqstant indissolubbli għax ġejja minn Alla, li tagħha hu l-għajn u l-oriġni: "⁶ ix-xrar tagħha xrar tan-nar, nar tal-Mulej" (Għ 8, 6). U fl-għotja eterna lil xulxin, Xulammìt u Xlómo jsibu x-Xalòm, is-sliem, il-Paċi, li huwa Alla nnifsu: "ġa sirt f'għajnejh bħal waħda li sabet is-sliem" (Għ 8, 10).

L-Għanja tal-Għanjiet hija parti mill-Kanoni tal-Bibbja, jiġifieri meqjusa bħala ispirata kemm mill-kanoni Lhudi u kemm minn dak Kristjan. Din l-għanja daqstant lajka (Alla ma jissemma qatt fiha) terġa' turi kemm Alla nnifsu li ispiraha jħares b'għajnejn pożittivi lejn is-sesswalità u l-imħabba umana, fl-aspetti kollha tagħha: dawk sentimentali, dawk senswali u saħansitra dawk li jidhru erotiċi. Dietrich Bonhöffer, *pastor* Ġermaniż Luteran li ġie mogħti l-forka min-Nażisti fil-kamp ta' Flossenbürg fid-9 ta' April 1945, jikteb: "Aħna ma naslu qatt nimmaġinaw imħabba iktar taħraq, iktar senswali, iktar taqbad minn dik li hemm kantata fl-Għanja. U hija importanti ħafna li nsibuha parti mill-Bibbja, biex tkun tista' tgiddeb lil dawk kollha li jaraw fil-

Kristjaneżmu l-moderazzjoni tal-passjoni (imma fejn hi qatt din il-moderazzjoni fit-TQ?)" (*Widerstand und Ergebung und Aufzeichnungen aus der Haft*, 2005 jew bit-Taljan: *Resistenza e Resa*, 1969).

L-Għanja tal-Għanjiet ġiet interpretata b'mod letterali u allegoriku, jiġifieri bħala l-Għanja li tkanta l-imħabba bejn Alla u Iżrael għar-Rabbini; għal Kristu u l-Għarusa tiegħu, l-Knisja; jew għal Alla u r-ruħ, speċjalment għall-Missirijiet il-Knisja u l-mistiċi. Iż-żewġ modi ma jeskludux lil xulxin. Alla jħobb lill-Poplu tiegħu; Alla jħobb lill-bniedem; Alla jħobb lill-bniedem bi mħabba mġenna. Imma l-imħabba umana, dik perfetta, dik altruwista li ma tfittixx x'se tieħu minn min tħobb, fejn l-imħabba li tiġi espressa permezz tal-ġisem, dik senswali, hija lingwaġġ ta' komunjoni. Mingħajr ma titlef il-qawwa tagħha konkreta u personali, twassal minnha nnifisha għall-misteru tal-imħabba li jqarreb dejjem iżjed lejn l-infinit, u li jesprimi r-realtà traxxendenti u divina. Fejn raġel u mara jħobbu lil xulxin b'imħabba safja u altruwista, imħabba li tingħata, hemm hemm sinjal, "sagrament" ta' Alla nnifsu li jħobb. Ma ninsewx dak li jgħid l-awtur tal-1Ġw 4, 8: "Min ma jħobbx ma jagħrafx lil Alla, għax Alla huwa mħabba"; "Min ma jħobbx lil ħuh li jara, kif jista' jħobb lil Alla li ma jarax" (1Ġw 4, 20).

Konklużjoni

Hija l-imħabba ta' Alla lejn il-Poplu tiegħu, imħabbra mill-Profeti bis-simbolu taż-żwieġ: imħabba libera, sħiħa, li ma tonqosx, għotja u relazzjoni reċiproka ta' "jien" "lilek". L-Għanja tal-Għanjiet titkellem minn imħabba fiż-żwieġ tal-koppja mhux fuq il-bażi tal-Liġi ta' Mosè, li tippermetti li raġel itellaq lil martu b'kitba (Dt 24, 1-4), lanqas fuq il-bażi tal-esperjenza ta' Iżrael wara l-Eżilju, Iżrael ta' qalb iebsa infidil fiż-żwieġ tiegħu (ara Mal 3, 13-16). L-awtur tal-Għanja jispira ruħu mill-proġett ta' Alla fil-Ġenesi 2, 23-24, fuq il-bażi tal-esperjenza tal-imħabba ta' Alla lejn Iżrael, imħabbar ta' sikwit mill-Profeti. Huwa l-Patt divin li lill-awtur ġiegħlu jiskopri s-sens u t-tifsira, il-valuri u n-natura tal-patt fiż-żwieġ. Hekk, ngħidu aħna, dak ir-ritornell li nsibu spiss fl-Għanja: "Hu tiegħi, il-maħbub tiegħi, u jiena tiegħu" (2, 16; 6, 3), huwa qisu mera tal-formula tal-Patt ta' żwieġ bejn Alla u l-Poplu tiegħu: "Jiena nkun Alla tagħkom u intom tkunu l-poplu tiegħi." (Ġer 7, 23; 31, 33; Dt 26, 17-18; Hos 2, 4; Eżk 34, 30; S 100, 3). Kważi kważi ma nissaportux nistennew sakemm nitrattaw iż-żwieġ fit-Testment il-Ġdid, għax dan ifakkarna sewwa f'dak li jgħid San Pawl fl-Ittra lill-Efesin: "Kristu ħabb il-Knisja u ta ħajtu għaliha. U dan għamlu biex iqaddisha u jnaddafha bil-ħasil tal-ilma u l-kelma u biex iressaqha quddiemu. Intom, l-irġiel, ħobbu n-nisa tagħkom, kif Kristu ħabb il-Knisja u ta ħajtu għaliha" (Ef 5, 25-27).

Ħidma mall-Pellegrini

Kustodji tal-postijiet qaddisa

Ħidma fil-qasam tas-saħħa

JUM IL-MISSJONI FL-ART IMQADDSA

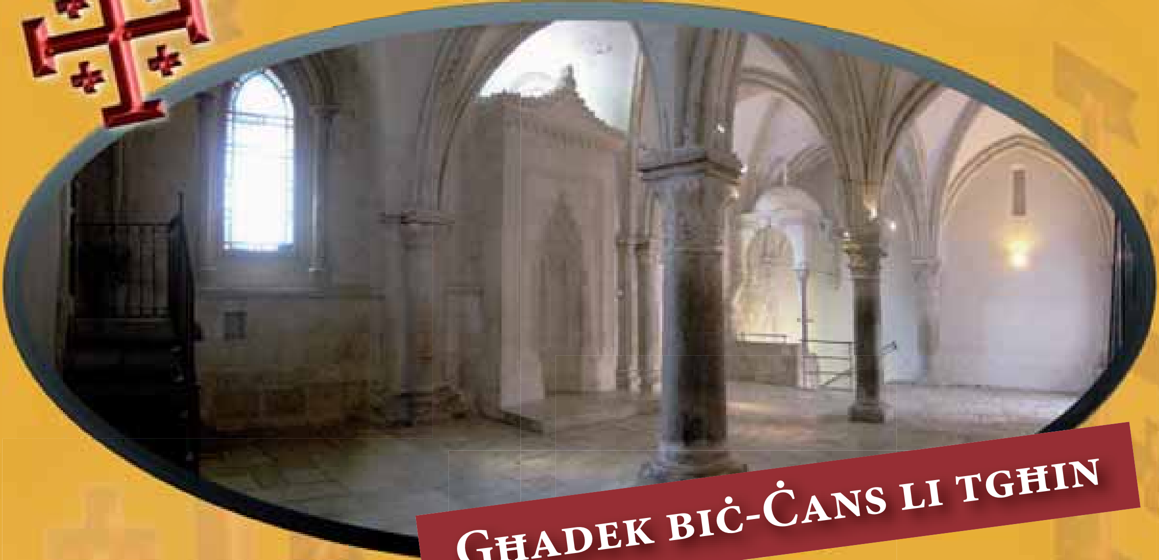

GĦADEK BIĊ-ĊANS LI TGĦIN

Ħidma fil-qasam tal-edukazzjoni

Int ukoll tista' tgħin lill-Missjoni tal-Art Imqaddsa.

Ikteb jew ċempel:
Kummissarjat tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta VLT 1213

Tel: 2124 2254
E-mail: comalt@ofm.org.mt
Website: http://ofm.org.mt

Għotja ta' djar ġodda lil-familji

L-Art Imqaddsa mal-Franġiskani
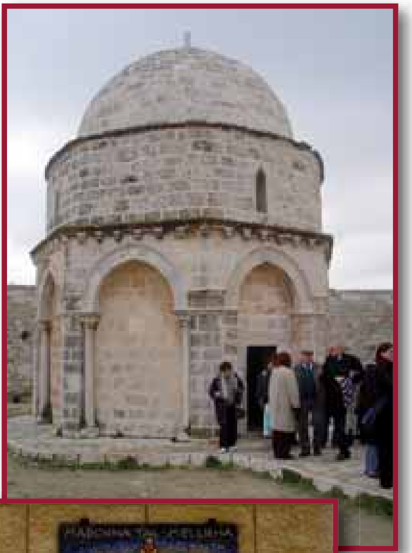
ċempel: 21242254